

รายงานการศึกษาคำพื้นฐาน
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ – ๓
ปีการศึกษา ๒๕๕๔

สถาบันภาษาไทย

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สารบัญ

หน้า

คำนำ

บทคัดย่อ

บทที่ ๑ บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ.....๑

วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....๕

นิยามศัพท์.....๕

บทที่ ๒ วิธีการศึกษา

๑. กลุ่มตัวอย่าง.....๖

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา..... ๖

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....๖

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล.....๗

บทที่ ๓ ผลการวิเคราะห์คำพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓.....๘

บทที่ ๔ บัญชีคำพื้นฐานในภาษาพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓.....๒๐

บทที่ ๕ การใช้คำพื้นฐานในภาษาพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓.....๓๔

คำนำ

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๓๑ กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการ ได้ศึกษาคำพื้นฐานที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับประถมศึกษา เพื่อเตรียมการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน และใช้เป็นข้อมูลพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยอย่างต่อเนื่อง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาเห็นว่า ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับคำพื้นฐานของนักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นใหม่ เนื่องจากบัญชีคำพื้นฐานที่มีอยู่เดิมใช้มานานกว่า ๒๕ ปี สภาพการใช้ภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามบริบททางสังคมและเทคโนโลยีในปัจจุบัน คำพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่เคยได้ศึกษาไว้ ก็คงจะมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน ซึ่งผลการศึกษาที่เป็นไปตามที่กล่าวแล้ว คือ มีคำพื้นฐานที่มาจากภาษาอังกฤษจำนวนมาก โดยเฉพาะคำที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่ปรากฏมีอิทธิพลของภาษาอังกฤษอยู่รอบด้าน ที่สำคัญในปัจจุบันวงการการศึกษาในประเทศตะวันตกให้ความสำคัญต่อการศึกษาคำพื้นฐานของนักเรียนมาก เพราะคำพื้นฐานเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน การเขียนหนังสือที่ดี เหมาะสมกับระดับความรู้และความสามารถทางภาษาของนักเรียน และคำพื้นฐานยังเป็นบรรณานุกรมซึ่งถึงพัฒนาการด้านความรู้ และการใช้ภาษาของนักเรียนได้ด้วย

การศึกษาคำพื้นฐานนี้ได้จัดทำบัญชีคำพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ โดยจัดทำบัญชีคำรวมทั้ง ๓ ชั้น และบัญชีคำแยกแต่ละชั้นปี นอกจากนี้ยังเปรียบเทียบคำพื้นฐานของนักเรียนกับคำศัพท์ที่ใช้ในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก คำที่ใช้ในข้อสอบประเมินผลทางการเรียนระดับชาติ ระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ และคำที่ใช้ในหนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ผลการศึกษาน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่อยู่ในวงการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น และผู้สนใจทั่วไป

ในโอกาสนี้ ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ ประธานคณะวิจัย คณาจารย์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ดำเนินการวิจัยได้ผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาษาไทยของนักเรียน ไว้ ณ ที่นี้

(นายชินภัทร ภูมิรัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษา เปรียบเทียบ และหาลักษณะความแตกต่างระหว่าง คำศัพท์พื้นฐานในภาษาพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ เพื่อหาขอบเขตและสร้างวงศัพท์ขยาย ออกไปนอกวงการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ โดยเก็บรวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขตละ ๕ - ๑๒ คน เก็บ ข้อมูลจากการใช้คำในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก การใช้คำในข้อสอบประเมินผลทางการเรียนระดับชาติ และการใช้คำในหนังสือเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยนับ ความถี่ของการใช้คำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ประกอบด้วย คำ ไวยากรณ์ (คำกริยา คำสรรพนาม คำบุพบท คำสันธาน คำลักษณนาม และคำกริยาช่วย) และคำสาระ (คำที่มีความหมายเฉพาะ ได้แก่ คำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า คำภาษาพูดของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ มีจำนวน ๑,๐๐๗ คำ คำภาษาพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ มีจำนวน ๕๕๓ คำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ มี จำนวน ๑,๒๑๒ คำ และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ มีจำนวน ๑,๒๓๒ คำ โดยมีคำที่ใช้ซ้ำกันทั้งคำไวยากรณ์และ คำสาระ ส่วนที่แตกต่างกัน คือ เป็นคำที่ใช้เฉพาะเจาะจง ทั้งนี้ ในภาพรวม คำพื้นฐานที่เคยศึกษาไว้เมื่อปี ๒๕๓๗ และปัจจุบัน มีคำศัพท์ที่แตกต่าง คือ การใช้คำที่มี “การ” นำหน้ามากขึ้น และมีคำที่ใช้ศัพท์ ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะคำที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่ ปรากฏมีอิทธิพลของภาษาอังกฤษอยู่รอบด้าน

ผลการเปรียบเทียบคำพื้นฐานระหว่างนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ ด้วยกัน ซึ่งให้เห็นว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ รู้จักกฎการสร้างหน่วยนามโดยการเติม “การ” ลงหน้าคำกริยา (การกิน) ได้ จำกัดมาก ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ใช้กฎนี้มากกว่า และบ่อยกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ อย่างไรก็ตามมีร่องรอยการใช้คำของนักเรียนทั้งสองชั้นว่า รู้จักกฎการสร้างคำด้วยวิธีนี้แล้ว เมื่อเปรียบเทียบกับหนังสือเรียนของทุกชั้นปี และข้อสอบประเมินผลทางการเรียนระดับชาติ ของชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ พบว่า ทั้งหนังสือเรียนและข้อสอบใช้วิธีเติม “การ” ซับซ้อนมากกว่าวิธีของนักเรียน ทำให้นาม นามวลี และประโยคทั้งในหนังสือเรียนและในข้อสอบ มีความหมายที่เป็นนามธรรมและซับซ้อน แตกต่างจาก ภาษาของนักเรียนมาก และความแตกต่างนี้ย่อมมีผลต่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ ซึ่งภาษายังไม่พัฒนาเท่ากับผู้ใหญ่ อาจตีความต่างไป เพราะนักเรียนยังไม่รู้จักกฎการสร้างหน่วยคำที่ซับซ้อน มากเท่านี้ (เช่น การตอบสนองต่อสิ่งเร้าของไส้เดือน) และท้ายสุดคำศัพท์ที่ใช้ในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เป็นภาษาที่อยู่กลางระหว่างหนังสือ ซึ่งมีวิธีการสร้างและใช้คำ/วลี “การ” ที่ซับซ้อนมาก กับวิธีการ สร้างและใช้คำ/วลี “การ” ของนักเรียนที่ยังอยู่ในระยะเริ่มต้นและยังต้องพัฒนาอีกหลายขั้นตอน

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ปัจจุบันบัญชีคำพื้นฐานหรือคำที่มีความถี่ในการใช้สูงมีบทบาทในวงการการเรียนการสอนภาษามาก วงการการศึกษาในซีกโลกตะวันตกใช้บัญชีคำพื้นฐานหรือคำที่มีความถี่สูงจัดลำดับความยากง่ายของคำ คำที่มีความถี่สูงคือคำที่ใช้บ่อยจัดเป็นคำง่าย ฉะนั้นคำที่มีความถี่สูงสุด ๑,๐๐๐ คำแรก จึงเหมาะสำหรับการใช้เขียนหนังสือ หรือใช้เล่าเรื่องให้เด็กเล็กฟัง และเด็กที่โตกว่าก็ใช้คำที่มีความถี่สูงลดลงในลำดับถัดไป เช่น คำในบัญชี ๑,๐๐๐ คำที่สอง (คำที่ ๑,๐๐๑ – ๒,๐๐๐) ต่อจากบัญชี ๑,๐๐๐ คำแรก ใช้กับเด็กที่โตขึ้นในลำดับถัดไป และในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ คำที่มีความถี่สูงเหล่านี้จัดว่าเป็นคำที่ควรสอนในบทเรียนต้นๆ เพราะเป็นคำที่ผู้เรียนมีโอกาสได้ยินได้เห็นมากกว่าคำอื่นๆ นอกจากนี้ ยังมีผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวัดวงคำศัพท์ของนักเรียนและความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในวงการการศึกษา คือ จำนวนคำศัพท์ที่เราสัมผัสกับความรู้ที่เรามี คนที่มีความรู้มาก มีการศึกษาสูงมักเป็นผู้รู้คำศัพท์จำนวนมาก และสำหรับเด็กนักเรียนมีผลการเรียนที่ชี้ว่า จำนวนคำศัพท์ที่นักเรียนรู้สัมพันธ์กับสภาพทางสังคม นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะดีและมีความรู้ดี มักรู้คำศัพท์มากกว่าเป็นเท่าตัวของนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะด้อยกว่า และความรู้คำศัพท์ที่นักเรียนคิดตัวมาก่อนเข้าโรงเรียนนี้ มีผลต่อการเรียนในโรงเรียนติดต่อกันเป็นเวลายาวนาน นักเรียนที่รู้คำศัพท์จำนวนมากมักเป็นผู้ที่มีผลการเรียนดี เพราะเมื่ออ่านก็สามารถเข้าใจถึงที่อ่านได้ดีกว่าและเร็วกว่า และสามารถใช้คำศัพท์เขียนแสดงความรู้ความเข้าใจได้ดีกว่านักเรียนที่รู้คำศัพท์น้อย และในด้านการพัฒนาเพิ่มจำนวนคำศัพท์ (ซึ่งหมายถึง ความรู้และประสบการณ์) นักเรียนที่รู้คำศัพท์มากตั้งแต่เริ่มเรียนสามารถเรียนรู้คำใหม่ได้รวดเร็วกว่า และยังสามารถเพิ่มหรือขยายวงคำศัพท์ได้มากกว่าในระยะเวลาเรียนรู้ที่เท่ากัน

คำพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑, ๒ และ ๓ คือคำที่นักเรียนรู้จักอยู่แล้ว ถ้าหนังสือเรียนเขียนด้วยคำพื้นฐานของนักเรียนหรือคำที่นักเรียนรู้จักอยู่แล้ว นักเรียนก็จะสามารถอ่านและเข้าใจหนังสือนั้นได้ดี และมีความสนใจที่จะอ่านมากกว่าหนังสือที่ไม่ได้ใช้คำพื้นฐานของนักเรียนมาเขียน

ความหมายของคำว่า “คำพื้นฐาน” ในวงการ “คำศัพท์ศึกษา”

“คำพื้นฐาน” ในที่นี้ตรงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษ core vocabulary ความหมายของคำนี้ ยังมีขอบเขตที่แตกต่างกันในวงการศึกษาคำศัพท์ในยุโรปและอเมริกา ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มและเป็นผู้นำเรื่องการศึกษาคำศัพท์พื้นฐาน ประเด็นสำคัญที่ผู้รู้ในวงการนี้เห็นตรงกัน คือ “คำศัพท์พื้นฐาน” เป็นคำที่มีความถี่ในการใช้สูง เป็นคำที่ผู้ใช้ภาษาใช้บ่อยมากกว่าคำที่ไม่ใช่คำพื้นฐาน

ในความหมายแคบ “คำพื้นฐาน” เป็นคำที่ผู้ใช้ภาษาต้องใช้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะพูดหรือเขียนเกี่ยวกับเรื่องอะไร และไม่ว่าผู้ใช้ภาษาจะมีการศึกษาสูงมาก หรือเพียงอ่านออกเขียนได้ ไม่ว่าผู้ใช้ภาษาจะมี

อายุ ๘๐ หรือ ๘๕ ปี ก็ต้องใช้เหมือนกัน ในความหมายแคบนี้ “คำพื้นฐาน” ครอบคลุมคำประเภทที่ นักภาษาศาสตร์เรียกว่า “คำไวยากรณ์” (function word) ซึ่งประกอบด้วย คำหลายประเภท อาทิ สรรพนาม บุพบท สันธาน คำปฏิเสธ คำใช้คำถาม คำลักษณนาม คำกริยาช่วย คำกริยาบางคำ และคำวิเศษณ์บางคำ ดังตัวอย่าง

หนู(คำแทนตัวผู้พูดบุรุษที่ ๑) ใน *บท แต่ และ ไม่ หรือ ใหม่ อัน ตัว จะ คง อาจ มี เป็น คือ ใช้ เอา ให้ แล้ว ก็ นี่ นั้น กว่า*

“คำไวยากรณ์” เป็นคำที่ไม่มีความหมายประจำคำ ตรงข้ามกับ “คำสาระ” (content word) ซึ่งมีความหมายประจำคำ ได้แก่ คำนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ โดยธรรมชาติ “คำไวยากรณ์” มีความถี่ในการใช้สูงกว่า “คำสาระ” มาก เพราะ “คำไวยากรณ์” เป็นคำที่ใช้แสดงถึงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ของคำต่าง ๆ ที่เรียบเรียงอยู่ในประโยคหรือในวลีเดียวกัน ทุกประโยค วลี หรือ ข้อความ ต้องมีคำไวยากรณ์อยู่ด้วยเสมอ และแม้ทุกประโยคก็ต้องมีคำสาระ (content word) ด้วยเช่นกัน แต่คำสาระ มีจำนวนมากกว่าคำไวยากรณ์ (function word) หลายพันเท่า โอกาสที่ผู้ใช้ภาษาจะเลือกใช้คำสาระ (content word) คำเดิมซ้ำบ่อยๆ จึงมีน้อยกว่ามาก ด้วยเหตุที่คำไวยากรณ์แต่ละภาษา มีจำนวนน้อย มีจำนวนจำกัดตายตัว ไม่เพิ่มใหม่หรือสูญหายได้ง่ายเหมือนคำสาระ นักภาษาจึงสามารถนับได้ว่า “คำไวยากรณ์” แต่ละประเภทมีจำนวนเท่าใด อะไรบ้าง เช่น หนังสือไวยากรณ์สามารถระบุได้ว่า คำบุพบทมีอะไรบ้าง คำสรรพนามมีกี่คำ แต่นักภาษาไม่สามารถระบุได้ว่ามีคำสาระเท่าใดในภาษา และพจนานุกรมจะรวบรวมคำไว้เป็นจำนวนมหาศาลเมื่อเทียบกับจำนวนคำที่คนธรรมดาหนึ่งๆ จะพึงรู้หรือใช้เป็นประจำ แต่พจนานุกรมก็ไม่สามารถเก็บบันทึกคำทุกคำในภาษาไว้ในพจนานุกรม ๑ เล่ม หรือ ๑๐ เล่มได้ เพราะคำสาระอาจเกิดใหม่ได้ตลอดเวลา เมื่อมีสถานการณ์ใหม่ หรือเมื่อมีสิ่งใหม่เกิดขึ้นในสังคม และที่สำคัญ ผู้ใช้ภาษาอาจสร้างคำใหม่ได้ตลอดเวลา โดยใช้กฎที่มีอยู่ในภาษา เช่น ภาษาไทยมีกฎการซ้ำคำ เพื่อสร้างคำใหม่ ที่สื่อความหมายอารมณ์ของผู้พูด เช่น “เลือกเอาลูกหนักๆ” “นั่งตรงๆ” “เซ็ดโต๊ะให้สะอาดๆ” “คนเก่งๆ ก็มีหลายคน” ในพจนานุกรม มีคำว่า “หนัก ตรง สะอาด เก่ง” แต่ไม่มีคำว่า “หนักๆ ตรงๆ สะอาดๆ เก่งๆ” ซึ่งมีความหมายที่แตกต่างกันออกไป และพจนานุกรมคงไม่สามารถใส่คำประเภทนี้ไว้ในเล่มได้เพราะมีจำนวนมาก และไม่มีจำนวนจำกัดที่แน่นอน ผู้พูดภาษาสามารถซ้ำคำได้เกือบทุกประเภท เช่น “พวกพ่อๆ แม่ๆ มายืนรออยู่เต็มเลย” “เอาแต่น้ำๆ นะ เนื้อๆ ไม่เอา” “วางเข้าไปในๆ หน่อยจะได้ปลอดภัย” “รู้สึกเบื่อๆ ก็เลยเดินออกมา” “อันดับต้นๆ ดีกว่าอันดับท้ายๆ” “ยืนที่ร่มๆ สบายกว่า” ฯลฯ และในทางตรงข้าม ถ้าคนในสังคมเลิกใช้สิ่งของ หรือความคิดบางอย่าง คำที่ใช้อ้างถึงสิ่งดังกล่าวก็จะสูญหายไปจากภาษาด้วย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในปัจจุบัน เช่น เราเลิกใช้คำเรียกหน่วยเงินตราแบบเก่าเช่น อัฐ โสฬส เฟื้อง และใช้คำว่า บาท สตางค์ คำว่า “สลึง” ก็ใช้น้อยลงไปมาก เดิมนี่คนนิยมพูดว่า “ห้าสิบสตางค์” มากกว่า “สองสลึง”

ในความหมายกว้าง “คำพื้นฐาน” หมายถึง คำที่มีความถี่ในการใช้สูงสุดที่มีขอบเขตจำกัด และมีจำนวนที่แน่นอน เช่น คำที่มีความถี่ในการใช้ภาษาอังกฤษทั่วไปสูงถึง ๓,๐๐๐ คำแรก Paul Nation (ค.ศ. ๑๙๙๗, ๒๐๐๖a) ศาสตราจารย์ทางภาษาศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยวิกตอเรีย ประเทศนิวซีแลนด์ ได้รวบรวมคำ ภาษาอังกฤษ และสร้างบัญชีคำภาษาอังกฤษที่มีความถี่สูงสุดในการใช้ภาษาอังกฤษทั่วไปขึ้น (Most Frequent Word List ; General Service List) งานซึ่งเป็นที่ใช้อ้างอิงกันแพร่หลายมี ๓ บัญชี คือ ๑,๐๐๐ คำแรก (๑-๑,๐๐๐) ๑,๐๐๐ คำที่สอง (๑,๐๐๑ – ๒,๐๐๐) และ ๑,๐๐๐ คำที่สาม (๒,๐๐๑ – ๓,๐๐๐) บัญชีคำเหล่านี้ มีขอบเขตรวมถึงคำสาระ (content word) ด้วย เพราะโดยเฉลี่ยแล้วคำไวยากรณ์ในแต่ละภาษาจะมีไม่เกิน ๒,๐๐๐ คำ โดยทั่วไปคำไวยากรณ์มักจะเป็นคำที่มีความถี่ในการใช้สูงในลำดับต้นๆ ของบัญชีคำเหล่านี้

ส่วน “คำสาระ” ที่มีความถี่สูงในลำดับต้นๆ มักจะเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับ “หัวเรื่อง” ที่พูด/เขียน หรือเกี่ยวข้องโดยตรงกับ “เนื้อหา/สาระ” ของแหล่งข้อมูลคำนั้นๆ ดังตัวอย่างจากรายการโทรทัศน์ “ขนมไทย” คำที่มีความถี่สูงสุด ๑๕ อันดับแรก เป็นคำไวยากรณ์ ๑๔ คำ และเป็นคำสาระเพียง ๑ คำ คำสาระที่มีความถี่สูงสุดลำดับแรกคือคำว่า “ขนม / ขนมไทย” ซึ่งเป็นชื่อและเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ลำดับที่	คำ	จำนวนครั้ง
๑	คะ	๑๘๐
๒	ค่ะ	๑๔๕
๓	ที่	๑๓๕
๔	นี้	๑๒๕
๕	เรา	๑๒๓
๖	ไป	๑๐๖
๗	แล้ว	๑๐๖
๘	ทำ	๕๕
๙	กัน	๕๒
๑๐	มา	๕๑
๑๑	เลย	๔๔
๑๒	นะ	๓๕
๑๓	ได้	๓๑
๑๔	ของ	๖๕
๑๕	ขนม	๖๔

อีกตัวอย่างหนึ่งจากการสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ใน ๔ ภูมิภาค ภาคเหนือ นักเรียนใช้คำทั้งหมด ๒๕,๕๕๕ คำ นักเรียนภาคอีสานใช้ ๒๕,๕๒๔ คำ นักเรียนภาคใต้ใช้ ๑๑,๔๒๒ คำ จำนวนคำที่นักเรียนใช้ได้ตอบในการสัมภาษณ์ของ ๔ ภาค ต่างกันมาก แต่เมื่อจัดลำดับคำตามความถี่ของการใช้แล้ว คำศัพท์ ๑๐ คำแรกที่มีความถี่ในการใช้สูงสุดของทั้ง ๔ ภาค ใกล้เคียงกันมากจนแทบจะเหมือนกัน คือ เป็นคำไวยากรณ์ ๕ คำ คำสาระ ๑ คำ คำไวยากรณ์ของภาคกลางและภาคใต้ ๕ คำ เหมือนกันทั้ง ๕ คำ แต่ต่างกันที่ลำดับความถี่ของแต่ละคำ ภาคเหนือกับภาคอีสานก็มีคำไวยากรณ์เหมือนกัน ๕ คำ และต่างกันที่ลำดับความถี่ของแต่ละคำเช่นกัน ภาคกลางและภาคใต้มีคำว่า “ที่” ซึ่งภาคเหนือกับภาคอีสานไม่มี (ใน ๑๐ ลำดับแรก) แต่มีคำว่า “เป็น” แทน คำในไวยากรณ์ที่เหลืออีก ๘ คำ เหมือนกันทั้ง ๔ ภาค ส่วนคำสาระ ๑ คำ ที่เหมือนกันทั้ง ๔ ภาค คือ คำว่า “เล่น” สาเหตุที่เหมือนกัน ก็เพราะ คำถามในการสัมภาษณ์กำหนดไว้เหมือนกัน คือให้พูดถึงเรื่อง “การเล่นกับเพื่อน” และนี่เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า คำสาระ นั้นสัมพันธ์กันโดยตรงกับสถานการณ์ หรือ หัวข้อเรื่องที่พูด/เขียน ส่วนคำในไวยากรณ์นั้นไม่มีความสัมพันธ์กับสาระของเรื่อง และไม่ว่าเนื้อหาจะเป็นสาระเกี่ยวกับอะไร ไม่ว่าจะใครจะเป็นผู้พูด/ผู้เขียน ถ้าใช้ภาษาไทยเหมือนกันก็ต้องใช้คำไวยากรณ์เหมือนกัน

ดังตัวอย่างรายละเอียดของคำศัพท์ที่มีความถี่ในการใช้สูงสุด ๑๐ คำแรก ในการให้สัมภาษณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ต่อไปนี้

คำศัพท์ที่มีความถี่สูงสุดในการใช้จากการสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

คำที่	ภาคเหนือ	ครั้ง	ภาคกลาง	ครั้ง	ภาคใต้	ครั้ง	ภาคอีสาน	ครั้ง
๑.	ค่ะ	๒,๕๓๔	ค่ะ	๑,๕๓๔	ค่ะ	๕๑๘	ค่ะ	๓,๓๑๕
๒.	ครับ	๑,๖๕๒	ครับ	๑,๓๖๖	ไม่	๕๘๕	ไม่	๑,๓๘๓
๓.	ไม่	๕๕๖	ไม่	๑,๑๑๕	ครับ	๔๔๑	ก็	๑,๐๕๕
๔.	ก็	๓๘๖	ก็	๘๖๘	มี	๔๑๖	ครับ	๑,๐๓๐
๕.	มี	๓๓๔	หนู	๘๖๐	ก็	๓๐๒	มี	๗๕๒
๖.	แล้ว	๕๐๑	แล้ว	๕๕๕	แล้ว	๒๔๘	หนู	๓๓๔
๗.	หนู	๓๘๐	ที่	๕๔๕	เล่น	๒๑๔	แล้ว	๕๕๓
๘.	เป็น	๓๓๕	เล่น	๕๑๓	หนู	๒๐๓	เล่น	๕๓๔
๙.	ได้	๓๓๕	ได้	๔๓๔	ได้	๑๖๓	ได้	๔๔๘
๑๐.	เล่น	๓๓๓	มี	๔๑๖	ที่	๑๕๕	เป็น	๔๑๐

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. เพื่อศึกษาคำศัพท์พื้นฐานในภาษาพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓
๒. เพื่อเปรียบเทียบวงคำศัพท์พื้นฐานในภาษาพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ ของทุกภาคในประเทศไทย และหาลักษณะของความแตกต่างระหว่างคำศัพท์ภาษาถิ่นที่นักเรียนใช้
๓. เพื่อเปรียบเทียบวงคำศัพท์ที่ใช้ในหนังสือเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ และศัพท์ในข้อสอบประเมินผลทางการเรียนระดับชาติ (NT) ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้กับวงศัพท์ภาษาพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ และหาขอบเขตของวงศัพท์ขยายในแวดวงการศึกษาของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓
๔. เพื่อเปรียบเทียบวงศัพท์ที่ใช้ในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและวงศัพท์ในหนังสืออ่านเล่นสำหรับเด็กกับวงศัพท์พื้นฐานในภาษาพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ เพื่อหาขอบเขตและสร้างวงศัพท์ขยายนอกแวดวงการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓

นิยามศัพท์

- คำพื้นฐาน หมายถึง คำที่มีความถี่ในการใช้สูงสุดที่มีขอบเขตจำกัด และมีจำนวนที่แน่นอน
- คำไวยากรณ์ หมายถึง คำที่ไม่มีความหมายประจำคำ มีหลายประเภท เช่น คำสรรพนาม คำบุพบท คำสันธาน คำปฏิเสธ คำใช้คำถาม คำลักษณนาม คำกริยาช่วย คำกริยาบางคำ และคำวิเศษณ์บางคำ เป็นคำที่ใช้แสดงถึงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ของคำต่าง ๆ ที่เรียบเรียงอยู่ในประโยคหรือในวลีเดียวกัน ทุกประโยค วลี หรือ ข้อความ ต้องมีคำไวยากรณ์อยู่ด้วยเสมอ คำไวยากรณ์แต่ละภาษา มีจำนวนน้อย มีจำนวนจำกัดตายตัว ไม่เพิ่มใหม่หรือสูญหายได้ง่ายเหมือนคำสาระ
- คำสาระ หมายถึง คำที่มีความหมายประจำคำ ได้แก่ คำนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำสรรพนาม มีจำนวนมากกว่าคำไวยากรณ์ (function word) หลายพันเท่า โอกาสที่ผู้ใช้ภาษาจะเลือกใช้คำสาระ (content word) คำเดิมซ้ำบ่อยๆ จึงมีน้อยกว่ามาก

บทที่ ๒

วิธีการศึกษา

การการศึกษาคำพื้นฐานนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๔ ได้ดำเนินการ ดังนี้

๑. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ประกอบด้วย

๑.๑ การศึกษาจากภาษาพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ๑๘๓ เขต เขตละ ๕ - ๑๒ คน ประมาณ ๒,๐๐๐ คน โดยการสัมภาษณ์

๑.๒ กำหนดรายการโทรศัพท์สำหรับเด็กเฉพาะวันเสาร์และวันอาทิตย์ เป็นเวลา ๑ เดือนรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกเทป

๑.๓ รวบรวมข้อมูลข้อสอบประเมินผลสัมฤทธิ์ภาษาไทย (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ของกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา ๒๕๕๑ - ๒๕๕๓

๑.๔ รวบรวมข้อมูลหนังสือเรียน ทุกสาระการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ โดยใช้หนังสือเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการ จัดพิมพ์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา มี ๓ ประเภท ได้แก่

๒.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักเรียน ใช้แบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดขอบเขตการสัมภาษณ์ ได้แก่ บทสนทนาในครอบครัว และในโรงเรียน

๒.๒ เครื่องบันทึกเสียงรายการโทรศัพท์สำหรับเด็ก

๒.๓ ข้อสอบประเมินผลทางการเรียนระดับชาติ (NT) จำนวน ๓ ปีการศึกษา คือ ปีการศึกษา ๒๕๕๑ - ๒๕๕๓

๒.๔ หนังสือเรียนทุกสาระการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ โดยใช้หนังสือเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการ จัดพิมพ์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

๓.๑ เก็บรวบรวมข้อมูลภาษาพูดของนักเรียนจากการสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ โดยจัดประชุมศึกษานิเทศก์ทุกเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ จำนวน ๑๘๓ เขต แบ่งเป็น ๔ ภูมิภาค ในเดือนธันวาคม ๒๕๕๓ ณ จังหวัดเชียงใหม่ ขอนแก่น นครศรีธรรมราช และกรุงเทพฯ เพื่อขอความร่วมมือจากศึกษานิเทศก์เก็บข้อมูลภาษาพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ รวมทั้งให้ความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์บันทึกเสียง (MP๓) อัดเสียง วิธีเก็บข้อมูล การสัมภาษณ์ การถามคำถาม ดังนี้

ครั้งที่ ๑ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ - กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๔

ครั้งที่ ๒ เดือนพฤษภาคม - มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๔

๓.๒ เก็บรวบรวมข้อมูลการใช้คำในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก โดยบันทึกเทปรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเฉพาะวันเสาร์และวันอาทิตย์ เป็นเวลา ๑ เดือน

๓.๓ เก็บรวบรวมข้อมูลการใช้คำในข้อสอบประเมินผลสัมฤทธิ์ภาษาไทย (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ของกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา ๒๕๕๑ – ๒๕๕๓

๓.๔ เก็บรวบรวมข้อมูลการใช้คำในหนังสือเรียนทุกสาระการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ – ๓ โดยใช้หนังสือเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการ จัดพิมพ์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คำร้อยละ ดังนี้

๔.๑ นับจำนวนคำจากข้อมูลการสัมภาษณ์นักเรียน และลำดับคำตามความถี่ตามขอบเขตความรับผิดชอบที่ได้ตกลงไว้ในข้อ ๓.๑

๔.๒ นับจำนวนคำที่ใช้ในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก และลำดับคำตามความถี่ตามขอบเขตความรับผิดชอบที่ได้ตกลงไว้ในข้อ ๓.๒

๔.๓. นับจำนวนคำในข้อสอบประเมินผลสัมฤทธิ์ภาษาไทย (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ และลำดับคำตามความถี่

๔.๔ นับจำนวนคำและลำดับคำตามความถี่ของคำในหนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลปะ ตามขอบเขตความรับผิดชอบที่ได้ตกลงไว้ในข้อ ๑

หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว จัดทำบัญชีคำพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ รวมทั้งหมด ๕ บัญชี บัญชีละ ๑,๐๐๐ คำ ดังนี้

๑) บัญชีคำพื้นฐานจากภาษาพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓

๒) บัญชีคำพื้นฐานจากภาษาพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

๓) บัญชีคำพื้นฐานจากภาษาพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

๔) บัญชีคำพื้นฐานจากภาษาพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

๕) บัญชีคำพื้นฐานจากภาษาพูดและภาษาเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓

ผลการนับคำในข้อมูล ๔ ประเภท (ก่อนการวิเคราะห์)

๑. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓

ภาคกลาง	๑๑๘,๕๕๗ คำ
ภาคเหนือ	๑๐๓,๐๐๕ คำ
ภาคอีสาน	๕๓,๔๐๖ คำ
ภาคใต้	๓๔,๑๓๓ คำ

รวม ๓๔๕,๕๔๕ คำ

๘

แยกตามชั้นปีได้ดังนี้

ป. ๑ ๕๕,๖๘๖ คำ

ป. ๒ ๑๑๖,๒๒๘ คำ

ป. ๓ ๑๓๓,๓๘๒ คำ

๒. จำนวนคำในหนังสือเรียน ๓๒๕,๒๘๘ คำ

แยกเป็นรายวิชาได้ดังนี้

วิทยาศาสตร์ ๑๓,๑๐๕ คำ

ศิลปะ ๒๐,๒๕๑ คำ

สุขศึกษา ๓๕,๑๑๕ คำ

ภาษาไทย ๔๑,๑๑๒ คำ

สังคม ๓๕,๘๐๘ คำ

คณิตศาสตร์ ๕๑,๔๕๘ คำ

๓. จำนวนคำในข้อสอบทุกวิชาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๑,๖๕๓ คำ

๔. จำนวนคำในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและหนังสือเด็ก จำนวน ๓๒,๘๓๕ คำ

รวมคำในการศึกษา ๔ รายการ ๓๔๕,๓๖๕ คำ

บทที่ ๓

ผลการวิเคราะห์คำพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓

๑. จำนวนคำศัพท์ที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ ใช้ในการตอบคำสัมภาษณ์

จำนวนคำศัพท์ที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑, ๒ และ ๓ ที่ใช้ในการตอบคำสัมภาษณ์แตกต่างกัน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ใช้คำพูดจำนวนน้อยที่สุด คือ ๕๕,๖๘๖ คำ แยกเป็นคำศัพท์ (นับก่อนใช้ซ้ำ) ได้ ๓,๘๔๕ คำ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ใช้คำศัพท์มากที่สุด คือ ๑๓๗,๓๘๒ คำ แยกเป็นคำศัพท์ (นับก่อนใช้ซ้ำ) ได้ ๕,๑๕๓ คำ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ อยู่ระหว่างกลาง คือ ๑๑๖,๒๒๘ คำ แยกเป็นคำศัพท์ (นับก่อนใช้ซ้ำ) ได้ ๔,๒๑๒ คำ ซึ่งเป็นไปตามความคาดหมาย คือ นักเรียนมีการพัฒนาเพิ่มจำนวนคำศัพท์มากขึ้นตามประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น

๒. ความแตกต่างระหว่างคำศัพท์จำนวนคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓

คำในบัญชีคำพื้นฐานมาจากภาษาพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑, ๒ และ ๓ ไม่ต่างกันมากนัก แต่ถ้าพิจารณาคำของนักเรียนทั้ง ๓ ชั้นปี ในรายละเอียด จะเห็นว่านักเรียนมีพัฒนาการด้านคำศัพท์ต่างกันอย่างชัดเจน โดยเฉพาะพัฒนาการด้านการใช้กฎเกณฑ์ของภาษา พัฒนาการที่เห็นได้ชัดที่สุดคือ การใช้กฎเติมคำว่า “การ” ลงหน้าคำกริยา เพื่อแปลงคำให้เป็นคำนาม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ใช้คำที่เริ่มต้นด้วย “การ” เพียง ๓๑ คำ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ใช้ ๖๐ คำ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ใช้ ๘๕ คำ นอกจากนี้คำที่มี “การ” นำหน้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ส่วนใหญ่เป็นชื่อวิชา หรือเป็นคำที่ใช้เป็นคำนามอยู่แล้ว เช่น การงานอาชีพ การบ้าน การทดลอง ไม่ใช่มาจากการใช้กฎเติม “การ” ลงหน้าคำ ส่วนคำที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ และ ๓ ใช้ มีร่องรอยว่านักเรียนได้พัฒนาการใช้กฎเติม “การ” ลงหน้าคำกริยาแล้ว ดังข้อมูลในรายละเอียด

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

๑. การ

๒. การกิน

๓. การเก็บข้อมูล

๔. การเกิดฝน

๕. การเกิดลม

๖. การเข้าโปรแกรม

๗. การใช้อินเทอร์เน็ต

๘. การเขียน

๕. การคลิก
๑๐. การงาน
๑๑. การงานอาชีพ
๑๒. การเงิน
๑๓. การเจ็บป่วย
๑๔. การชั่งน้ำหนัก
๑๕. การใช้ภาษา (น่าจะมาจากครูผู้สัมภาษณ์)
๑๖. การใช้เมาส์
๑๗. การซื้อ
๑๘. การทดลอง
๑๙. การบวก
๒๐. การบวกกลับ
๒๑. การบ้าน
๒๒. การเปิดปิด
๒๓. การมาโรงเรียน (น่าจะมาจากครูผู้สัมภาษณ์)
๒๔. การเมือง
๒๕. การแยกขยะ
๒๖. การเรียน
๒๗. การเล่น
๒๘. การเล่นฟุตบอล
๒๙. การวาดรูป
๓๐. การศึกษา
๓๑. การอ่าน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

๑. การ
๒. การกระโดด
๓. การกิน
๔. การแก้ปัญหา

๕. การขายของ
๖. การเข้าโปรแกรม
๗. การคำนวณ
๘. การคูณ
๙. การงาน
๑๐. การงานอาชีพ
๑๑. การเงิน
๑๒. การชน
๑๓. การชั่ง
๑๔. การใช้
๑๕. การดำรงชีวิต
๑๖. การดู
๑๗. การตวง
๑๘. การต้องการ
๑๙. การเตะ
๒๐. การแต่งตัว
๒๑. การทดลอง
๒๒. การทรงตัว
๒๓. การทำ
๒๔. การทำขนมกรุปกรอบ
๒๕. การทำเค้ก
๒๖. การทำงาน
๒๗. การบวก
๒๘. การปั้น
๒๙. การบิน
๓๐. การแบ่ง
๓๑. การประกอบอาชีพ
๓๒. การประหยัด
๓๓. การปรุง

๓๔. การเป็น
๓๕. การพนัน
๓๖. การรับประทาน
๓๗. การรายงาน
๓๘. การเรียน
๓๙. การลบ
๔๐. การละเล่น
๔๑. การเล่น
๔๒. การเลี้ยงสัตว์
๔๓. การเลือก
๔๔. การวัด
๔๕. การวิ่งแข่ง
๔๖. การศึกษา
๔๗. การแสดง
๔๘. การหาข้อมูล (น่าจะมาจากครูผู้สัมภาษณ์)
๔๙. การทหาร
๕๐. การออกกำลังกาย
๕๑. การอ่าน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

๑. การ
๒. การกิน
๓. การกีฬา
๔. การโกหก
๕. การขายของ
๖. การเขียน
๗. การค้นคว้า
๘. การคลิก
๙. การคิด

๑๐. การคูณ
๑๑. การมา
๑๒. การงาน
๑๓. การชนะ
๑๔. การดู
๑๕. การดูแล
๑๖. การตกปลา
๑๗. การต่อสู้
๑๘. การตีบาตร
๑๙. การทดลอง
๒๐. การท่องเที่ยว
๒๑. การท่องเที่ยว
๒๒. การทาย
๒๓. การทำ
๒๔. การทำงาน
๒๕. การทำบุญ
๒๖. การนอนดิน
๒๗. การนำเสนอ
๒๘. การบ้าน
๒๙. การบิน
๓๐. การปฏิบัติตัว
๓๑. การประกวด
๓๒. การประดิษฐ์
๓๓. การปรับ
๓๔. การเป็นครู
๓๕. การเปิดปิด
๓๖. การเปิดเพลง
๓๗. การผจญภัย

๓๘. การพิมพ์
๓๙. การพูด
๔๐. การแพร่กระจาย
๔๑. การฟ้อนรำ
๔๒. การมี
๔๓. การเมา
๔๔. การเมือง
๔๕. การร้องเพลง
๔๖. การรับไม้
๔๗. การเรียน
๔๘. การลด
๔๙. การลบ
๕๐. การละเล่น
๕๑. การละเล่นพื้นบ้าน
๕๒. การล้าง
๕๓. การเล่น
๕๔. การเล่นเกม
๕๕. การเล่าเรียน
๕๖. การเลิก
๕๗. การเลี้ยง
๕๘. การเลือกตั้ง
๕๙. การวางนิ้ว
๖๐. การวางมือ
๖๑. การวาด
๖๒. การวาดภาพ
๖๓. การวาดรูป
๖๔. การวิเคราะห์
๖๕. การวิ่ง

- ๖๖. การวิ่งราว
- ๖๗. การศึกษา
- ๖๘. การสนทนา
- ๖๙. การสนุก
- ๗๐. การสอน
- ๗๑. การสอบ
- ๗๒. การสังเกต
- ๗๓. การสำรวจ
- ๗๔. การแสดง
- ๗๕. การหลอกลวง
- ๗๖. การหาร
- ๗๗. การให้
- ๗๘. การออกกำลังกาย
- ๗๙. การออกเดินทาง
- ๘๐. การอ่าน

เรื่องการใช้กฎ “การ” แปลงคำให้เป็นคำนามนี้มีความสำคัญมาก และมีผลต่อการศึกษานักเรียนมาก ผู้เขียนหนังสือเรียน (และผู้ใช้ภาษาอื่นทั่วไป) ใช้กฎนี้ในการเขียนหนังสือ ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของการใช้ภาษาสำหรับ “ผู้ใช้ภาษาที่เป็นผู้ใหญ่ในยุคปัจจุบัน” (คือ ใช้กฎ “การ” มากกว่านักเรียนหลายเท่าตัว) ผู้เขียนไม่ได้ปรับระดับภาษาให้เหมาะสมกับผู้เรียน ดังจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

๓. จำนวนคำศัพท์ และภาษาในหนังสือเรียน

จำนวนคำในหนังสือเรียนที่ศึกษาในงานนี้มีทั้งสิ้น ๓๒๕,๒๘๘ คำ แยกเป็นรายวิชา ดังนี้

วิทยาศาสตร์	๑๗,๑๐๕	คำ
ศิลปะ	๒๐,๒๕๑	คำ
สุขศึกษา	๓๕,๑๑๕	คำ
ภาษาไทย	๔๑,๑๑๒	คำ
คณิตศาสตร์	๕๑,๔๕๘	คำ

คำสาระ (content word) ที่ใช้ในหนังสือแตกต่างจากคำสาระของนักเรียนมาก และเป็นคำที่นักเรียนต้องเรียนรู้เพื่อพัฒนาสติปัญญาและความรู้ คำศัพท์ในภาษาของนักเรียนจะพัฒนาเพิ่มพูนตามความรู้ที่ได้จากการศึกษา จากการอ่านหนังสือ หนังสือเรียนจึงเป็นแหล่งพัฒนาคำศัพท์ที่สำคัญของนักเรียนในต่างประเทศการเรียนหนังสือเด็กเล็ก ไม่ว่าจะหนังสือเรียน หนังสืออ่านเล่น หรือหนังสือนิทาน ผู้เขียนมักเขียนโดยอ้างอิง “ระดับคำศัพท์ตามอายุของเด็ก” เพราะมีสมมติฐานอยู่ว่าภาษา (รวมคำศัพท์ด้วย) ของเด็กแตกต่างจากภาษาของผู้ใหญ่ทั้งคำศัพท์และไวยากรณ์หรือกฎเกณฑ์ทางภาษา ประเทศไทยน่าจะให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ เพราะภาษาที่ใช้เขียนหนังสือเรียนแตกต่างจากภาษาของเด็ก (โดยเฉพาะเด็กเล็ก ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑, ๒ และ ๓) มาก ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้และการอ่านของนักเรียนโดยตรง ผู้เขียนหนังสือเรียนที่ใช้ในการศึกษานี้ยังไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ และไม่ได้ปรับการใช้ภาษาที่ใช้เขียนหนังสือให้เหมาะสมกับระดับความสามารถทางภาษาของนักเรียน ดังตัวอย่าง เรื่องการใช้ “การ”

ผู้ใช้ภาษาไทยที่เป็นผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีความรู้หรืออยู่ในวงการการศึกษา ใช้กฎ “การ_” บ่อยกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นวิธีการคิดที่แตกต่างจากนักเรียน หนังสือเรียนวิชาต่างๆ ที่ใช้คำขึ้นต้นด้วย “การ_” มากถึง ๖๔๔ ครั้ง เช่น การบวก ๑๓๗ ครั้ง การเรียนรู้ ๑๒๑ ครั้ง การศึกษา ๑๐๑ ครั้ง ยิ่งกว่านั้นผู้เขียนหนังสือเรียนสำหรับนักเรียนยังใช้กฎ “การ_” ที่มีความยากและซับซ้อนมากกว่ากฎ “การ_” ที่นักเรียนรู้จัก “การวลี” ที่ผู้ใหญ่ใช้มีความซับซ้อนและเป็นนามธรรมมาก ซึ่งเกินความรู้ความสามารถและความเข้าใจของเด็กนักเรียน เช่น

การที่มีร่างกายขนาดใหญ่ขึ้น	การเป็นเจ้าของ
การตอบสนองต่อสิ่งเร้า	การแสดงรายละเอียด
การแก้ปัญหา	การทำงานกลุ่ม
การเคลื่อนที่	การไม่ถูกโดนสาป (ศิลปะ)
การนำความรู้ไปใช้	การแสดงความสามารถ
การดำรงชีวิต	การชมการแสดง
การนำวัสดุ (ไปใช้)	การพายเรือ
การเกิดลูกเกิดหลาน	การออกอักษร
การสูญพันธุ์	การดำเนินการ
การพัฒนาแหล่งน้ำ	การเก็บภาษี
การเคลื่อนที่ไฟฟ้า	การเชื่อมโยง

๔. จำนวนคำศัพท์ในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

คำศัพท์ในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก มีทั้งหมด ๔,๘๓๕ คำ รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เป็นแหล่งเดียวที่แสดงให้เห็นว่ามีความพยายามปรับภาษาให้ง่ายสำหรับเด็ก แม้จะใช้คำที่เริ่มต้นด้วย “การ_” เหมือนแหล่งอื่นๆ ซึ่งเป็นเรื่องปกติและเป็นธรรมชาติของการใช้ภาษาไทยในปัจจุบัน แต่คำที่ใช้เป็นคำที่รู้จักกันแพร่หลายหรือเป็นคำที่มีความถี่ในการใช้สูงอยู่แล้ว เช่น

การยิ้ม	การรักษา
การเรียนรู้	การแต่งตัว
การตอบแทน	การบวชนาค
การตรวจ	การทำ
การหมุน	การทำอาหาร

คำศัพท์ที่ใช้ในรายการโทรทัศน์มีความหลากหลายมากเท่ากับคำศัพท์ในหนังสือเรียน คำศัพท์ที่ใช้ในรายการมีทั้งศัพท์วิชาการเหมือนในหนังสือเรียนและศัพท์ที่ใช้ในวงการต่างๆ ทั่วไปในสังคมปัจจุบัน กล่าวคือมีทั้งศัพท์วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ รายการโทรทัศน์จัดเป็นแหล่งที่เพิ่มพูนคำศัพท์ให้แก่นักเรียนที่สำคัญแหล่งหนึ่ง

๕. คำศัพท์ในข้อสอบไล่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ย้อนหลัง ๓ ปี

คำศัพท์ในข้อสอบไล่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ย้อนหลัง ๓ ปี มีจำนวน ๑,๕๘๓ คำ คำศัพท์ที่ใช้เหมือนกับหนังสือเรียนเกือบทั้งหมด วิธีการเขียนคำถามและคำสั่งก็เหมือนกับหนังสือเรียน ในแง่ที่ใช้คำ “การ+...” ซึ่งเป็นคำที่มีความเป็นนามธรรมสูงมาก จึงมีโอกาสที่นักเรียนอาจไม่เข้าใจข้อสอบ เพราะภาษาที่ใช้เขียนคำสั่งมีความซับซ้อน ตัวอย่างการใช้ภาษาในข้อสอบ ดังนี้

๑. “การกระทำในข้อใดต้องใช้ความร้อน”

- การเป่าแก้ว
- การตัดลวดเป็นรูปต่างๆ
- การปั้นดินเหนียวเป็นรูปสัตว์
- การเลื่อยไม้เป็นสองท่อน

๒. ...น้ำจำเป็นต่อการเจริญเติบโตของต้นถั่ว

กล่องกระดาษเป็นปัจจัยในการเจริญเติบโตของต้นถั่ว

๓. การออกแรงกระทำต่อกำลังของชายทั้งสอง

นอกจากนี้ บางครั้งข้อสอบยังใช้คำยากที่ปรากฏในหนังสือเรียน เช่นคำว่า นิเวศ

๑๘

๖. คำภาษาอังกฤษในบัญชีคำพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓

จุดมุ่งหมายประการหนึ่งของโครงการนี้ คือ ศึกษาเปรียบเทียบคำพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑, ๒ และ ๓ ในภาคต่างๆของประเทศ เพื่อศึกษาถึงความแตกต่างในการใช้คำศัพท์พื้นฐานของท้องถิ่น (เหนือ อีสาน กลาง ใต้) ด้วย หรืออีกนัยหนึ่ง คือ มีความคาดหมายว่านักเรียนแต่ละท้องถิ่นจะใช้คำศัพท์ท้องถิ่นซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง แต่ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่านักเรียนไม่ใช้คำศัพท์เฉพาะถิ่นมากพออย่างมีนัยสำคัญ ตรงกันข้ามนักเรียนใช้คำภาษาอังกฤษเหมือนกัน และใช้ด้วยความถี่สูงที่มีนัยสำคัญซึ่งทำให้เราสามารถจัดคำภาษาอังกฤษเป็นคำพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑, ๒ และ ๓ ได้ ในอีกแง่มุมหนึ่งอาจกล่าวได้ว่าคำภาษาอังกฤษเหล่านี้ได้กลายเป็นคำศัพท์ภาษาไทยแล้วสำหรับนักเรียนเหล่านี้ เพราะนักเรียนใช้คำเหล่านี้บ่อยมาก ในบัญชีคำศัพท์พื้นฐานของนักเรียนมีคำศัพท์ที่มาจากภาษาอังกฤษมากกว่าคำภาษาถิ่น ดังนี้

การ์ตูน

คอมพิวเตอร์

เมาส์

คลิก

อินเทอร์เน็ต

ฟุตบอล

เกมส์

ทีวี

เน็ต (คำตัดสั้นจากอินเทอร์เน็ต)

แอปเปิ้ล

ไอศกรีม

คีย์บอร์ด

ไดโนเสาร์

แบต (แบตเตอรี่)

แครอท

โน้ตบุ๊ก

เค้ก

ซีพียู

น่าสังเกตว่าคำภาษาอังกฤษที่มีความถี่สูงสุดในการใช้อันดับ ๑ (ในบรรดาคำภาษาอังกฤษ) เป็นคำที่อยู่ในวงการสื่อ/บันเทิง “การ์ตูน” ส่วนอันดับรองลงมาเป็นคำในวงการคอมพิวเตอร์ การใช้คอมพิวเตอร์และการเล่นเกมส์

คำศัพท์ภาษาอังกฤษเหล่านี้มีความถี่ในการใช้สูงมากกว่าคำประจำถิ่นของแต่ละภาค ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของภาษาอังกฤษที่มีต่อสังคมไทยอย่างมาก

เป็นที่น่าสังเกตว่ามีการใช้คำภาษาถิ่นน้อยมากในบัญชีคำที่มีความถี่สูง ๑,๐๐๐ คำแรก มีคำที่บ่งบอกความเป็นภาษาถิ่นเหนือและอีสานเพียง ๒ คำ คือคำว่า “ฮัก” (รัก) และคำว่า “เฮา” (เรา) จนอาจกล่าวได้ว่าไม่มีความเป็นภาษาถิ่นเลยก็ได้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะบริบทในการสัมภาษณ์อยู่ในโรงเรียน และโดยทั่วไปโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยกลางเป็นสื่อในการเรียนการสอน รวมทั้งไม่สนับสนุนให้นักเรียนใช้ภาษาถิ่น ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนในภูมิภาคต่างๆ ไม่นิยมใช้ภาษาถิ่นของตนเอง

สถาบันแห่งชาติ
เพื่อการพัฒนาประเทศไทย